

MJSS

MONTENEGRIN JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES

Volume 5. 2021. Issue 1-2.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
COBISS.CG-ID 32743952

ISSN 2536-5592

Publisher: Center for Geopolitical Studies

Center for Geopolitical Studies

Časopis *Montenegrin Journal for Social Sciences* upisan je u evidenciju
medija, Ministarstva kulture Crne Gore pod rednim brojem **782**.

MJSS

MONTENEGRIN JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES

Volume 5. 2021. Issue 1-2. Podgorica, December 2021.

Editor in Chief: Adnan Prekić

Editors: Živko Andrijašević, Dragutin Papović, Ivan Tepavčević

International editorial board: John K. Cox, North Dakota State University, Fargo, UNITED STATES; Tvrtko Jakovina, University of Zagreb, Zagreb, CROATIA; Lidia Greco, University of Bari, Bari, ITALY; Helena Binti Muhamad Varkkey, University of Malaya, Kuala Lumpur, MALAYSIA; Vít Hloušek, Masaryk University, Brno, CZECH REPUBLIC; Adrian Hatos, Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj, ROMANIA.

Montenegrin Journal for Social Sciences is indexed in: CEOL - Central and Eastern European Online; ERIH PLUS; Google Scholar; Index Copernicus; CiteFactor; Scientific Indexing Services (SIS); ISRA - Journal impact factor; Electronic Journals Library; ROAD; General Impact Factor; OAJI - Open Academic Journals Index.

Proofreading and lecture in English: Danijela Milićević

Proofreading and lecture in Montenegrin: Miodarka Tepavčević

Address: Danila Bojovića bb 81 400 Nikšić, Montenegro;

E-mail: mjss@ucg.ac.me

www.mjss.ac.me

Prepress and print: Pro file – Podgorica

Circulation: 100 copies

Volume 5. 2020. Issue 1-2. Podgorica, December 2021.

CONTENTS:

MONTENEGRIN-OTTOMAN BORDER RELATIONS AFTER THE BERLIN CONGRESS OF 1878

Ivan TEPAVCEVIC p. 7

AUSTRO-HUNGARIAN INTELLIGENCE SERVICE IN MONTENEGRO (1914–1916)

Milan SCEKIC p. 21

INDEX OF THE CYCLE OF MONEY-THE CASE OF MONTENEGRO

Constantinos CHALLOUMIS p. 41

THE ROLE OF THE MONTENEGRIN PROSECUTOR'S OFFICE IN THE CASE OF DEPORTATION OF REFUGEES

Balša DELIBASIC p. 59

PERCEPTION ON JULY 13 IN MONTENEGRIN NEWSPAPERS AFTER THE WAR OF THE 1990s

Vukadin NISAVIC p. 81

THE BRITISH EMPIRE'S INTEGRATION OF PRECOLONIAL NIGERIA INTO THE BRITISH COLONIAL ECONOMY AND ITS CONSEQUENCES

Olawale Olufemi AKINRINDE, Abdullah Abdulazeez OSUWA p. 99

REVIEWS:

SCIENTIFIC CONFERENCE: POST-SOCIALIST IDENTITY OF MONTENEGRO

Jovan MUHADINOVIC p. 115

A CAPITAL WORK OF UNIVERSAL VALUE–Presentation of the book: The red idea of Montenegro

Milan SCEKIC p. 121

ABOUT METHODOLOGY, STRUCTURE, CONTENT – Presentation of the book: Modern History of Montenegro 1988–2017

Zivko ANDRIJASEVIC p. 127

FLOOD, EARTHQUAKE, SMOG – Presentation of the proceedings:

Contributions to the ecohistory of Bosnia and Herzegovina in the 20th century

Minela RADUSIC p. 135

THE FIRST PRESIDENT OF SLOVENIA– Presentation of the book: Milan Kučan - The first president of Slovenia

Amel DURUTLIC p. 141

THE ALTERNATIVE – Presentation of the book: An alternative history of Serbia

Milan SCEKIC p. 147

PROCEEDINGS: MONTENEGRO THREE DECADES AFTER THE DEMOLITION OF THE BERLIN WALL

Vukadin NISAVIC p. 153

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS p. 159

Glavni i odgovorni urednik: Adnan Prekić

Urednici: Živko Andrijašević, Dragutin Papović, Ivan Tepavčević

Međunarodni uređivački odbor: John K. Cox, North Dakota State University, Fargo, UNITED STATES; Tvrtko Jakovina, University of Zagreb, Zagreb, CROATIA; Lidia Greco, University of Bari, Bari, ITALY; Helena Binti Muhamad Varkkey, University of Malaya, Kuala Lumpur, MALAYSIA; Vít Hloušek, Masaryk University, Brno, CZECH REPUBLIC; Adrian Hatos, Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj, ROMANIA.

Montenegrin Journal for Social Sciences indeksira se u sljedećim naučnim bazama: CEOL - Central and Eastern European Online; ERIH PLUS; Google Scholar; Index Copernicus; CiteFactor; Scientific Indexing Services (SIS); ISRA - Journal impact factor; Electronic Journals Library; ROAD; General Impact Factor; OAJI - Open Academic Journals Index.

Lektura i korektura na engleskom: Danijela Milićević

Lektura i korektura na crnogorskom: Miodarka Tepavčević

Adresa: Danila Bojovića bb 81 400 Nikšić, Crna Gora;

E-mail: mjss@ucg.ac.me

www.mjss.ac.me

Priprema i štampa: Pro file – Podgorica

Tiraž: 100 primjeraka

Volume 5. 2020. Issue 1-2. Podgorica, December 2021.

SADRŽAJ:

POGRANIČNI ODNOSI IZMEĐU CRNE GORE I OSMANSKOG CARSTVA NAKON BERLINSKOG KONGRESA 1878.

Ivan TEPAVČEVIĆ str. 7

AUSTROUGARSKA OBAVJEŠTAJNA SLUŽBA U CRNOJ GORI (1914–1916)

Milan ŠČEKIĆ str. 21

INDEKS KRETANJA NOVCA-SLUČAJ CRNE GORE

Constantinos CHALLOUMIS str. 41

ULOGA CRNOGORSKOG TUŽILAŠTVA U SLUČAJU DEPORTACIJA IZBEGLICA

Balša DELIBAŠIĆ str. 59

PERCEPCIJA 13. JULA U CRNOGORSKIM NOVINAMA NAKON RATA DEVEDESETIH

Vukadin NIŠAVIĆ str. 81

INTEGRACIJA PRETKOLONIJALNE NIGERIJE U BRITANSKU KOLONIJALNU EKONOMIJU I NJENE POSLJEDICE

Olawale Olufemi AKINRINDE, Abdullah Abdulazeez OSUWA str. 99

PRIKAZI I OSVRTI:

NAUČNA KONFERENCIJA: POST-SOCIJALISTIČKI IDENTITET CRNE GORE

Jovan MUHADINović str. 115

KAPITALNO DJELO UNIVERZALNE VRIJEDNOSTI– Prikaz knjige:
Crvena ideja Crne Gore

Milan ŠČEKIĆ str. 121

O METODOLOGIJI, STRUKTURI, SADRŽAJU – Prikaz knjige:

Moderna istorija Crne Gore 1988–2017

Živko ANDRIJAŠEVIĆ str. 127

POPLAVA, ZEMLJOTRES, SMOG – Prikaz zbornika radova:

Prilozi ekohistoriji Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću

Minela RADUŠIĆ str. 135

PRVI PREDSJEDNIK SLOVENIJE – Prikaz knjige:

Milan Kučan – Prvi predsjednik Slovenije

Amel DURUTLIĆ str. 141

ALTERNATIVE – Prikaz knjige: Alternativna istorija Srbije

Milan ŠČEKIĆ str. 147

ZBORNIK RADOVA: CRNA GORA TRI DECENIJE NAKON RUŠENJA

BERLINSKOG ZIDA

Vukadin NIŠAVIĆ str. 153

UPUTSTVA ZA AUTORE str. 159

Review

PRVI PREDsjedNIK SLOVENIJE

Prikaz knjige: Milan Kučan – Prvi predsjednik Slovenije, Božo Repe, Udruženje za modernu historiju UMHIS, Sarajevo, 2019. godine, 438 str.

Amel DURUTLIC

Istraživač, Centar za Geopolitiku, Nikšić, Crna Gora
email: amel.durutlic.90@gmail.com

Knjiga „Milan Kučan – Prvi predsjednik Slovenije”, predstavlja kapitalno djelo novije istoriografije na prostorima bivše Jugoslavije. To je prva, sveobuhvatna biografija koja je obradila najnačajniju političku ličnost Slovenije s kraja 20. i početka 21. vijeka.

Autor Božo Repe je pratio životni put gospodina Kučana, od mladosti, školovanja, ulaska u politiku, do situacija kada Slovenija prva izlazi iz SFRJ, kao i kada Kočan postaje prvi predsjednik samostalne Republike Slovenije. Knjiga je prikaz i svedočanstvo, koje nam na jedan krajnje precizan i sveobuhvatan način govori o krizi jugoslovenskog društva od kasnih 70-ih, 80-ih pa do raspada Jugoslavije. U njoj su obrađene teme iz visokih političkih krugova, koje do sada širokoj javnosti nijesu bile poznate.

Ova knjiga je na slovenačkom jeziku objavljena 2015. godine, u izdanju „Modrijan založbe”. Zoran Odić, dugogodišnji dopisnik lista „Oslobođenje” iz Ljubljane, preveo je sa slovenačkog na bosanski jezik, a Udruženje za savremenu historiju Sarajevo je izdalo i objavilo knjigu za naše tržište. Konačno, knjiga je zvanično objavljena na History festu u Sarajevu 2019. godine. Tom prilikom o knjizi su govorili autor Božo Repe, dr Husnija Kamberović, koji se potpisao za izdavača, kao i sam Milan Kučan.

Autor Božo Repe je jedan od predvodnika novog, postkomunističkog talasa istoričara u Sloveniji. Redovni je profesor katedre Savremene istorije Filozofskog

fakulteta u Ljubljani, a jedno vrijeme je bio i njen rukovodilac. Područje njegovog istraživanja jesu savremena slovenačka, južnoslovenska i srednjoevropska historija. Autor je više knjiga, udžbenika, monografija i članaka, a većina njih se tiče savremene historije Slovenije. Njegova djela prevedena su na različitim jezicima, u 16 država Evrope. Bio je gostujući profesor na više prestižnih univerziteta, između ostalih u Beču, Bratislavi, Gracu, Trondhajmu, Briselu, Gentu, Atini i Parizu. Čitajući biografiju autora, možemo zaključiti da je samo istraživač ovakvog kalibra i referenci mogao tako sveobuhvatno obraditi temu značajne ličnosti, kao što je Kučan.

Autor je u knjizi na 438 strana pokušao da hronološki isprati životni i politički put gospodina Kučana. Da je u dobroj mjeri uspio u tome, govori i podatak da je naveo čak 736 fusnota u knjizi, gdje se njegove tvrdnje mogu provjeriti. Najveći dio podataka je pronašao u arhivskoj građi, prikupljajući je iz čak 11 arhiva. Takođe, podatak da je kao literaturu za knjigu koristio više od 100 monografija, publikacija i članaka, govori dovoljno o naučnoj vrijednosti ove knjige.

Autor je podijelio knjigu na pet cjelina, kako bi široj čitalačkoj publici omogućio da lakše prati život i rad Kučana. Svaka cjelina se hronološki nastavlja jedna na drugu, a podijeljene su po bitnim političkim funkcijama, koje je Kučan obavljao.

Prvi dio knjige autor je posvetio porijeklu, djetinjstvu, školovanju i ulasku u politiku Kučana. Od svih dijelova ovo poglavlje najviše zadire u privatnost Kučana. Autor navodi da je Kučan poticao iz partizanske porodice, a da mu je otac hapšen zbog rada u KPJ, a nedugo zatim i poginuo u borbama za oslobođenje Srbije. Iz svega se da zaključiti da je Kučan vaspitavan u tom komunističkom duhu, što će ga pratiti i po ulasku u političke organizacije KPJ. Autor naglašava da je već sa 18. godina Kučan primljen u Savez komunista, vođen isključivo idealima. Po upisu na Pravni fakultet u Ljubljani povezuje se sa studentskom partijskom organizacijom, koja će mu biti odskočna daska za prve partijske funkcije. Uporedo sa političkim napredovanjem, autor prati i privatni život Kučana, navodeći npr. upoznavanje sa budućom suprugom, vjenčanje i dobijanje kćerke. Prvi dio se završava, prateći napredovanje Kučana, sve do stupanja na funkciju Predsjednika Skupštine SR Slovenije.

Drugi dio knjige je vjerovatno i najzanimljiviji čitalačkoj javnosti van

Slovenije, budući da se u njemu autor bavio periodom od stupanja na funkciju člana predsjedništva CK KPJ do stvaranja nezavisne države Slovenije. U ovom dijelu su opisane vrlo zanimljive godine koje je Kučan prove u Beogradu kao član CK KPJ. Upravo u tim turbulentnim vremenima počinje da tinja sukob između jugoslovenskih republika. Autor je predstavio više događaja koje javnosti nisu bile poznate, privatni odnos sa Miloševićem, Čosićem, Stambolićem, kao sa svim liderima koji će nedugo zatim postati predsjednici novonastalih država raspadom SFRJ. Svakao naintrigantiji dio knjige, koji iz prvog lica svjedoči o dešavanjima koji su doveli do raspada Jugoslavije.

U trećem dijelu knjige autor se bavio analiziranjem i praćenjem uloge Kučana, koje će dovesti da Slovenija postane prva republika koja je napustila SFRJ. Ono na šta je autor najviše potencirao jeste način na koji je Slovenija izašla iz SFRJ, a sve to pripisujući harizmi, diplomatiji i organizovanošću Kučana. Iz današnje perspektive tek možemo vidjeti da je Slovenija svakako bila najpripremljenija republika, koja je prva odlučila da napusti SFRJ. Rat je relativno kratko trajao, sa malim brojem žrtava. Sve to moramo pripisati diplomatiji i organizaciji KPJ Slovenije, a njenim radom rukovodio je Kučan.

Svaki čitalac knjige doći će do novih saznanja, koja ukazuju na to da se nezavisnost Slovenije nije desila tako iznenada, već da je put od plebiscita za nezavisnost do sticanja nezavisnosti, bio težak i mukotrpan.

Čovjek koji je iznio ideju o nezavisnoj Sloveniji je svakako bio Kučan, koji je svojim pažljivim radom prvo uspio da objedini sve slovenačke političare i ubijedi ih u ideju sticanja nezavisnosti, a nakon toga vještom diplomatijom uspio da trasira put Slovenije u međunarodnoj politici.

U četvrtom dijelu knjige autor nam prezentuje da je po sticanju nezavisnosti, Kučan bio na svom političkom vrhuncu. Relativno lako je na izborima postao prvi Predsjednik Slovenije. Zahvaljujući harizmi Kučana, Slovenija postaje svijetli primjer državama regiona i kao takva biva prepoznata u međunarodnoj politici. Izglasavanje Ustava, naponi za postizanje pravne države, odnosi prema manjinskim narodima, pomoć drugim jugoslovenskim republikama na putu ka odbrani nezavisnosti su bili veliki izazovi koje je Slovenija, na čelu sa Kučanom, uspjela da savlada. Takođe, autor je vrlo temeljno obradio temu odnosa Kučana sa Rimokatoličkom crkvom.

U ovom dijelu knjige, Repe je naveo i brojne afere koje su se desile u

prvom predsjedničkom mandatu Kučana, kao što su: neuspjele privatizacije, trgovina oružjem, afera „Depala vas” i druge. Autor navodi da je po prvi put ugled Predsjednika bio poljuljan, budući da je morao da objasni svojim glasačima zašto je do toga došlo.

Nakon ovoga autor se osvrnuo na viziju i razmišljanja Kučana u vezi sa daljim putem Slovenije ka EU i NATO integracijama. A to je bila ideja za koju se Kučan borio sve vrijeme svog drugog predsjedničkog mandata.

Posljednji dio knjige je posvećen životu Kučana nakon prestanka drugog predsjedničkog mandata. Sada već kao jedan od veterana balkanske i evropske političke scene. Prepoznat od međunarodne javnosti kao vješt i dokazan političar, on ove godine koristi kao neku vrstu savjetnika mlađim slovenačkim, ali i balkanskim liderima. Za nas u Crnoj Gori je interesantan prikaz lobiranja Kučana za raspisivanje referenduma za nezavisnost. U više navrata Kučan je i prepoznao Crnu Goru kao ostrvo demokratije, koja je napravila otklon od Miloševićeve politike.

U ovom dijelu knjige interesantan je i osvrt na učešće Kučana na sudskom postupku protiv Miloševića u Hagu. Isto tako u potpunosti je obrađen Izvještaj Kučana o Bosni i Hercegovini. U detaljnom izvještaju Kučan se zalaže za evropski put BiH, ali konstatuje da je Dejtonski sporazum neodrživ i da koči dalji razvitak BiH.

Nakon posljednjeg dijela i zaključka, autor se potrudio da nam priloži fotografije iz najbitnijih životnih i političkih momenata Kučana. Takođe, za sam kraj knjige autor je izvršio i hronološki prikaz života Kučana, sa najbitnijim događajima i datumima.

Nakon čitanja knjige, možemo zaključiti da je autor temeljno, argumentovano i objektivno obuhvatio cjelokupni životni put Kučana.

Sa aspekta naučnosti, rad je ispunio sva očekivanja čitalaca, a sama činjenica da je autor naveo 736 fusnota, obimnu arhivsku građu i preko 100 monografija i članaka, dovoljno govori o naučnosti, ali i namjeri autora da objektivno prikaže ličnost, kao što je Kučan.

Iako će, vjerovatno, neki čitaoci smatrati da je knjiga preobimna, moramo se složiti sa tim, da je Kučan osoba koja je preko 20 godina bio ključna politička ličnost u Sloveniji i svakako ličnost koja je najviše doprinijela sticanju nezavisnosti

Slovenije, a izostavljanje bilo kojeg dijela života Kučana, vodila bi ka površnosti kompletnog djela.

U prilog objektivnosti autora, možemo dodati i zanimljivost na promociji knjige na History fest-u 2019. godine, na kom su bili prisutni autor i Kučan. Interesantno je bilo da je na neke dijelove knjige, Kučan gledao drugačije od autora, ali je autor naglasio da je njegov zadatak da čitaocima iznese činjenice, a ne da se u svemu složi sa Kučanom.

Preporučio bih čitaocima čitanje knjige, jer u njoj ima mnogo nepoznatih detalja, prije svega o periodu uoči raspada Jugoslavije. Autor nam je odlično predočio sva zbivanja koja su se dešavala u CK KPJ 80-ih godina, a koja se tiču i ostalih republika SFRJ, koja do sada široj javnosti nijesu bili poznati.

Svakako, i period nakon sticanja nezavisnosti je dosta zanimljiv, a pretpostavljam da će biti i čitaocima iz Crne Gore, jer je Slovenija u periodu tranzicije prolazila kroz slične izazove, kao i ostale države regiona. Ipak, iako je Slovenija imala poteškoća u tom periodu, moramo se složiti da Slovenija treba da bude primjer, na koji način reforme treba da se sprovedu.

Na kraju, smatram da je dr Repe uspio u svojoj namjeri da sveobuhvatno i objektivno prikaže život i rad Kučana, i zbog toga preporučujem čitanje ove knjige.